

Граматюк Альона,
студентка 2 курсу СТН
спеціальності 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: **Славіна Н.А.,**
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Логістика, як економічна наука, з'явилася в Україні в кінці ХХ століття. Провідні вчені вітчизняні та зарубіжні вчені пов'язують цю науку з теорією управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками між різними галузями виробництва і сфери послуг.

У найбільш загальному розумінні логістикою називають процеси, пов'язані з транспортуванням, зберіганням та обробкою будь-яких предметів. Цей термін має дуже глибокі, в історичному аспекті, коріння [2,с.282].

Транспортування – це ключова комплексна активність, пов'язана з переміщенням матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва або готової продукції певним транспортним засобом у логістичному ланцюзі, яка складається, у свою чергу, з комплексних та елементарних активностей, що охоплюють експедирування, вантажопереробку, упакування, передачу прав власності на вантаж, страхування та ін. [3].

Транспортна логістика – функціональна сфера логістики, що оптимізує логістичні операції на шляху матеріального потоку від постачальника до кінцевого споживача, що здійснюється з застосуванням транспортних засобів.

Транспорт у системі логістики відіграє подвійну роль:

– по-перше, він є складовою або компонентом основних функціональних

галузей логістики (закупівельній, виробничій, розподільчій);

– по-друге, транспорт є однією із галузей економіки, у якій також розвивається підприємницька діяльність: транспорт пропонує на ринку товарів і послуг свою продукцію – транспортні послуги, за які отримує доходи і має прибуток.

Отже, невід’ємною складовою логістичної системи є транспорт. Транспорт органічно вписується у виробничі й торгові процеси. Тому транспортна складова бере участь у вирішенні багатьох завдань логістики. Разом з тим існує досить самостійна транспортна область логістики, у якій багатоаспектна погодженість між учасниками транспортного процесу може розглядатися поза прямим зв’язком зі сполученими виробничо-складськими ділянками руху матеріального потоку.

Завдання транспортної логістики:

- створення транспортних систем, зокрема створення транспортних коридорів та транспортних ланцюгів;
- спільне планування транспортних процесів на різних видах транспорту;
- забезпечення технологічної єдності транспортно-складського процесу;
- координація транспортного і виробничого процесів;
- вибір виду транспортного засобу;
- вибір типу транспортного засобу;
- забезпечення технологічної єдності транспортного процесу;
- визначення раціонального маршруту доставки;
- усунення конфлікту мети, зниження транспортних витрат та мети підвищення складських витрат.

Транспорт як галузь матеріального виробництва, здійснює перевезення людей та вантажів, і в структурі суспільного виробництва відноситься до сфери матеріальних послуг. При цьому він включає в себе не лише транспортні засоби різних видів та типів, але й транспортну інфраструктуру та підготовлений персонал.

Транспортні засоби діляться на транспорт загального користування,

незагального користування та особистий й індивідуальний транспорт. Перші дві категорії і включаються у сферу матеріального виробництва таблиця 1.

Таблиця 1

Характеристика видів транспорту з позиції ефективності доставки вантажів та перевезення пасажирів

Вид транспорту	Характерні риси видів транспорту:	
	Позитивні	негативні
Залізничний	<ul style="list-style-type: none"> - велика провізна спроможність; - доволі низька собівартість перевезень; - регулярність перевезень; - незалежність від погодних умов; - висока ефективність організації навантажувально-розвантажувальних робіт. 	<ul style="list-style-type: none"> - великі затрати на будівництво залізниць; - відносно невисока швидкість доставки вантажів, зважаючи на навантажувально-розвантажувальні роботи; - обмеженість радіусу доставки залізничними коліями; - прив'язка до розкладу руху потягів; - обмеженість кількості перевізників.
Автомобільний	<ul style="list-style-type: none"> - достатня швидкість доставки; - можливість доставки вантажу “від дверей до дверей” без перевантаження; - висока маневреність; - регулярність поставки; можливість відправлення вантажу малими партіями. 	<ul style="list-style-type: none"> - мала провізна спроможність; - висока собівартість перевезень, що, в першу чергу, зумовлено затратами на паливе; - великі затрати на будівництво доріг; - мала вантажоспроможність; - жорсткі вимоги до пакування товарів; - терміновість розвантажування транспортного засобу; - ймовірність викрадення вантажу чи автотранспорту взагалі; - екологічне забруднення довкілля (повітря).
Водний (морський та річковий)	<ul style="list-style-type: none"> - низькі тарифи на перевезення; - велика провізна спроможність; - відсутність капітальних вкладень за статтею будівництво перевізних шляхів; - при перевезеннях вантажів вагою понад 100 т на відстань більш 250 км річковий транспорт є найдешевшим видом. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність регулярності перевезень; - обмеженість у застосуванні (сезонність застосування); - невелика швидкість перевезення; - залежність від географічних, навігаційних і погодних умов; - жорсткі вимоги до пакування товарів і кріплення вантажів; - низька частота відправлень; - необхідність створення складної портової інфраструктури.
Повітряний	<ul style="list-style-type: none"> - найвища швидкість доставки; - можливість доставки вантажів у будь-який район, у тому числі туди, де немає інших видів транспорту; - найкраще збереження вантажу. 	<ul style="list-style-type: none"> - мала провізна спроможність; - відсутність регулярності перевезень; - дуже висока собівартість перевезення; - залежність від погодних умов.
Трубопровідний	<ul style="list-style-type: none"> - найдешевший вид транспорту; - велика провізна спроможність; - висока швидкість перекачування вкладень. 	<ul style="list-style-type: none"> - обмеженість у застосуванні (мала номенклатура вантажів, придатних для транспортування - (рідини, газу, емульсії).

Транспорт загального користування обслуговує сферу обігу та населення, і є основним засобом транспортної логістики. Тоді як транспорт незагального користування обслуговує лише сферу виробництва, оскільки це

внутрішньовиробничий і внутрішньовідомчий транспорт (найчастіше він представлений залізничним та автомобільним видами транспорту) [3].

На вибір типу транспортної складової логістичних систем впливають такі фактори, як: вид вантажу, вартість перевезень, мета транспортування, відстань, якість транспортних шляхів. У сучасних умовах роль транспортного обслуговування визначається не інтересами окремого відправника (одержувача), а оптимальним співвідношенням витрат і прибутку в зазначеному циклі виробництва і споживання, а також у мінімізації загальних логістичних витрат.

Аналіз показав важливість ефективного розвитку транспортної логістики. Основна частина витрат в логістичній діяльності припадає на транспортну складову. Для подальшого ефективного розвитку транспортної логістики важливими є комплексність та узгодженість при прийнятті рішень: єдність технічної, технологічної, економічної, інформаційної та управлінської складових.

Перспективи подальших наукових розробок у даному напрямі полягають в обґрунтуванні системного механізму управління транспортними логістичними операціями. Пошук шляхів та можливостей модернізації основних засобів та інфраструктури транспортної логістики.

Список використаних джерел

1. Кальченко А. Г. Логістика : підруч. К. : КНЕУ, 2003. 284 с.
2. Славина Н.А. Застосування логістики в молокопродуктовому підкомплексі. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 20. Т. 2. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2012. С. 282-285.
3. Перебийніс В.І. Транспортно-логістичні системи підприємств: формування та функціонування: монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2005. 207 с.